

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.10.2008, sp. zn. 3 Tdo 1260/2008, ECLI:CZ:NS:2008:3.TDO.1260.2008.1

Číslo: 35/2009

Právní věta: Pachatel „jiného lživě obviní z trestného činu“ ve smyslu ustanovení o trestném činu křivého obvinění podle § 174 odst. 1 tr. zák. zpravidla oznámením takového trestného činu některému z orgánů činných v trestním řízení, avšak může se tak stát i jiným způsobem (zprostředkovaně). Rovněž lživé obvinění z trestného činu, kterého se pachatel dopustí ve sdělovacích prostředcích (např. prostřednictvím periodického tisku), je prostředkem dostatečně způsobilým k zahájení úkonů příslušnými orgány trestního řízení k prověření toho, zda byl spáchán trestný čin a jakou osobou. Není přitom podstatné, zda k trestnímu stíhání křivě obviněného nakonec skutečně dojde, či nikoliv. Rozhodující je však zjištění, zda i v tomto případě pachatel jednal se záměrem, aby jím poskytnuté nepravdivé informace přivodily jinému trestní stíhání, nebo s tím byl alespoň srozuměn.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.10.2008

Spisová značka: 3 Tdo 1260/2008

Číslo rozhodnutí: 35

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Křivé obvinění

Předpisy: § 174 odst. 1 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného L. M. proti usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 5. 5. 2008, sp. zn. 68 To 135/2008, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu ve Vsetíně pod sp. zn. 1 T 5/2008.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Okresního soudu ve Vsetíně ze dne 3. 3. 2008, sp. zn. 1 T 5/2008, byl obviněný L. M. uznán vinným trestným činem křivého obvinění podle § 174 odst. 1 tr. zák. na tom skutkovém základě, že „v přesně nezjištěnou dobu od 8. 3. 2007 do 9. 3. 2007 ve V., v redakci týdeníku J., sdělil vydavateli tohoto periodika Ing. P. Č., že v přesně nezjištěný den v květnu 2006 v baru M. ve V. nabídl M. U. úplatek ve výši maximálně 50 000 Kč, když jmenovaná zajistí, aby zakázku na demolici pavlačového domu ve V. získala společnost S., s. r. o., se sídlem v B., což M. U. údajně přijala, ač věděl, že tato tvrzení neodpovídají skutečnosti, neboť s M. U. se nikdy osobně nesetkal, a to přesto,

že byl Ing. P. Č. upozorněn na možné trestně právní důsledky svého tvrzení, takže byl srozuměn s tím, že jím uváděné nepravdivé skutečnosti mohou v případě jejich zveřejnění vést k trestnímu stíhání M. U.“ Za to byl podle § 174 odst. 1 tr. zák. odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání osmi měsíců, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. zařazen do věznice s ostrahou.

O odvolání obviněného proti předmětnému rozsudku rozhodl v druhém stupni Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci usnesením ze dne 5. 5. 2007, sp. zn. 68 To 135/2008, jímž toto odvolání podle § 256 tr. ř. zamítl jako nedůvodné. Rozsudek soudu prvního stupně tak nabyl právní moci dne 5. 5. 2008 (§ 139 odst. 1 písm. b/, cc/ tr. ř.).

Proti shora citovanému rozhodnutí odvolacího soudu podal obviněný následně dovolání směřující proti výroku o zamítnutí řádného opravného prostředku (odvolání) a v tomto rozsahu zároveň do výroků o vině a o trestu z rozsudku soudu prvního stupně. Uplatněným dovolacím důvodem byl důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

V odůvodnění tohoto mimořádného opravného prostředku dovolatel namítl, že jak krajský soud při rozhodování o podaném odvolání, tak okresní soud při rozhodování o obžalobě, jeho jednání nesprávně právně posoudily. Podle názoru dovolatele totiž skutek popsany ve výroku o vině nevykazuje zákonné znaky trestného činu, tzn. ani trestného činu křivého obvinění podle § 174 odst. 1 tr. zák., kterým byl uznán vinným. V uvedené souvislosti poukázal dovolatel na to, že jeho jednání je v popisu skutku formulováno v té podobě, že měl sdělit vydavateli týdeníku J. Ing. P. Č., že nabídl M. U. úplatek ve výši max. 50 000 Kč, jestliže zajistí, aby zakázku na demolici pavlačového domu ve V. získá společnost S., s. r. o., což M. U. údajně přijala. Otázkou podle dovolatele pak je, co údajně M. U. vlastně přijala. Podle výroku rozsudku měla přijmout toliko nabídku úplatku, tedy nechat si úplatek slíbit, nikoliv však přijmout úplatek samotný, o který zároveň ani nežádala. Ve výroku o vině není rovněž uvedeno, že by M. U. měla na zajištění zakázky působit přímo; naopak měla být jen prostředníkem. To by podle dovolatele mohlo vést k nepřesnému úsudku, že jím byla nařčena z trestného činu nepřímého úplatkářství podle § 162 odst. 1 tr. zák. Jednání spočívající v činnosti, že někdo si „nechá slíbit úplatek“ však po obsahové stránce není jednáním, které by bylo znakem objektivní stránky skutkové podstaty trestného činu nepřímého úplatkářství podle § 162 odst. 1 tr. zák. V takovém případě pak skutek popsany ve výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně nemůže být trestným činem křivého obvinění. Bez významu přitom podle dovolatele není ani skutečnost, že ve skutkové větě výroku je uvedeno, že nabídl M. U. úplatek ve výši maximálně 50 000 Kč. Slovo „maximálně“ lze ovšem vyložit i tak, že nabídl úplatek od „0 až 50 000 Kč“. Na takové formulaci však podle jeho názoru nemůže výrok o vině obstát, jelikož míru viny nevyjadřuje spolehlivě. Odsuzující výrok by totiž bylo možné v pochybnostech vyložit i tak, že M. U. nabídl úplatek ve výši „0 Kč“. Již proto by nemohl být uznán vinným.

S ohledem na výše uvedené důvody obviněný v závěru dovolání navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci, sp. zn. 68 To 135/2008, ze dne 5. 5. 2008 a ve věci rozhodl sám tak, že jej zproští obžaloby. Podáním ze dne 13. 8. 2008 pak sdělil, že souhlasí s projednáním podaného dovolání v neveřejném zasedání.

K dovolání obviněného se v souladu s ustanovením § 265h odst. 2 tr. ř. písemně vyjádřila státní zástupkyně činná u Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupkyně“). Úvodem předdeslala, že obsah dovolacích námitek obviněného je shodný s jeho konstantní obhajobou a námitkami, které uplatnil i v odvolacím řízení a se kterými se Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci, řádným způsobem vypořádal. Soudní praxe přitom vychází z názoru, že opakuje-li obviněný v dovolání námitky, jež použil v řízení před soudem prvního, resp. druhého stupně a se kterými se soudy dříve rozhodující dostatečně a správně vypořádaly, jde zpravidla o dovolání zjevně neopodstatněné ve smyslu § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. K trestnému činu křivého obvinění podle § 174 odst. 1 tr. zák. státní zástupkyně připomněla, že subjektivní stránka dané skutkové podstaty je

konstruována jako dolosní, a současně konstatovala, že do popisu skutku a odpovídající části odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně bylo zahrnuto zjištění o vědomí dovolatele, že skutková tvrzení zakládající křivé obvinění jsou nepravdivá, že se M. U. nedopustila inkriminovaného skutku, jakož i dovolatelovo vědomí, že zveřejnění údajů o domnělé trestné činnosti v místním týdeníku může být podnětem k vyšetřování uvedené konkrétní osoby. Dále bylo zjištěno, jak je patrné z odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně, že z podnětu uveřejněného článku byly podle § 158 odst. 3 tr. ř. Policií ČR, Útvarem pro odhalování korupce a finanční kriminality, SKPV, Expozitura Brno, zahájeny úkony trestního řízení pro podezření z účastenské formy trestné součinnosti nepřímého úplatkářství podle § 162 odst. 2 tr. zák., přičemž pro právní posouzení dovolatelova jednání jako trestného činu křivého obvinění je nerozhodné, že věc byla následně odložena. Předmětné obvinění se nepochybně týkalo trestné činnosti a podle úvah odvolacího soudu pak tvrzení uváděná dovolatelem svědčila minimálně o podezření, že byl spáchán trestný čin nepřímého úplatkářství podle § 162 odst. 1 tr. zák. a že tedy jde jednoznačně o obvinění lživé, tj. objektivně nepravdivé, založené na vymyšlených skutkových okolnostech.

Své vyjádření uzavřela státní zástupkyně tím, že dovolání obviněného je zjevně neopodstatněné a představuje jen opakování námitek, se kterými se soudy a zejména odvolací soud v řízení o řádném opravném prostředku náležitě vypořádaly. Proto navrhla, aby Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. podané dovolání odmítl a aby tak podle § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. učinil v neveřejném zasedání. Pro případ, že by dospěl k závěru, že je namístě rozhodnout jiným způsobem, než je specifikován v ustanovení § 265r odst. 1 písm. a) nebo b) tr. ř., vyjádřila státní zástupkyně souhlas s projednáním věci v neveřejném zasedání (§ 265r odst. 1 písm. c/ tr. ř.).

Obviněný L. M. je podle § 265d odst. 1 písm. b) tr. ř. osobou oprávněnou k podání dovolání pro nesprávnost výroku rozhodnutí soudu, který se ho bezprostředně dotýká. Dovolání bylo podáno v zákonné dvouměsíční dovolací lhůtě (§ 265e odst. 1 tr. ř.), prostřednictvím obhájce (§ 265d odst. 2, věta první, tr. ř.) a současně splňuje formální a obsahové náležitosti předpokládané v ustanovení § 265f odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) dále zkoumal, zda v předmětné věci jsou splněny podmínky přípustnosti dovolání podle § 265a tr. ř. Shledal, že dovolání je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř., neboť napadá rozhodnutí soudu druhého stupně, kterým bylo pravomocně rozhodnuto ve věci samé, a směřuje proti rozhodnutí, jímž byl zamítnut řádný opravný prostředek (odvolání) proti rozsudku uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) tr. ř., kterým byl obviněný uznán vinným a byl mu uložen trest.

Poněvadž dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. ř., bylo dále zapotřebí posoudit otázku, zda konkrétní důvody, o které obviněný dovolání opírá, lze podřadit pod dovolací důvod podle ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., na který je v dovolání odkazováno.

Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán v případech, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Dovolatelovy námitky uplatněnému dovolacímu důvodu obsahově odpovídají a v tomto smyslu jsou právně relevantní. Při posuzování opodstatněnosti podaného dovolání dospěl Nejvyšší soud k následujícím závěrům:

Nejprve je v obecné rovině nutno připomenout, že trestného činu křivého obvinění podle § 174 odst. 1 tr. zák. se dopustí ten, který jiného lživě obviní z trestného činu v úmyslu přivodit jeho trestní stíhání. Jde o trestný čin úmyslný (§ 3 odst. 3, § 4 tr. zák.). Obvinění spočívá v jednání pachatele, které může být podnětem k trestnímu stíhání konkrétní nevinné osoby. Pojem „lživě obvinít“ znamená, že někdo vědomě a objektivně nepravdivě informuje o skutkových okolnostech do té míry konkrétních a individualizovaných, aby bylo možno dovodit, že někdo svým jednáním naplnil znaky

skutkové podstaty trestného činu, aniž by pachatel zároveň musel uvést, o jaký trestný čin se jedná. Pokud jde o subjektivní stránku trestného činu křivého obvinění je třeba, aby pachatel chtěl anebo si byl alespoň vědom, že jiného křivě obviňuje z trestného činu, a současně chtít nebo být srozuměn s tím, že v důsledku jeho nepravdivého obvinění bude někdo trestně stíhán. Není přitom rozhodné, zda k trestnímu stíhání (odsouzení) lživě obviněného dojde či nikoliv.

Ačkoliv zpravidla půjde o oznámení učiněné některému orgánu činnému v trestním řízení, může se tak stát i jiným způsobem (zprostředkovaně). Rozhodující ovšem je, aby pachatel jednal v záměru (úmyslu), aby se jím poskytnuté nepravdivé informace staly podnětem k trestnímu stíhání jiného. Se zřetelem k povaze projednávaného případu pak nepochybně i lživě obvinění, kterého se pachatel dopustí ve sdělovacích prostředcích (např. tisku), je prostředkem dostatečně způsobilým (jako podnět) k zahájení úkonů (šetření) příslušnými orgány trestního řízení k prověření toho, zda byl spáchán trestný čin a jakou osobou (srov. § 158 odst. 1 tr. ř.).

Jsou-li výše uvedené zásady aplikovány na nyní posuzovaný případ, pak skutková zjištění soudu prvního stupně lze stručně shrnout tak, že obviněný (dovatel) L. M. s cílem zdiskreditovat poškozenou M. U. poskytl tisku (konkrétně týdeníku J.) nepravdivé informace o tom, že se s ní sešel v květnu 2006 v baru M. ve V. a že mu na této schůzce za úplatek ve výši 40 000 až 50 000 Kč přislíbila, že zajistí, aby zakázku na demolici pavlačového domu ve V. dostala jím prosazovaná společnost S., s. r. o. Dne 13. 3. 2007 pak v týdeníku J. vyšel na titulní straně článek s názvem „U. nařčena z úplatku“, založený na údajích obviněného (dovatele). Předmětné informace uveřejněné prostřednictvím tisku bezprostředně poté, přesněji od 16. 3. 2007, začala prověřovat Policie České republiky, Útvar odhalování korupce a finanční kriminality, Expozitura Brno, přičemž podle § 158 odst. 3 tr. ř. byly zahájeny ohledně všech v úvahu přicházejících osob úkony trestního řízení týkající se podezření z trestných činů nepřímého úplatkářství podle § 162 odst. 1 tr. zák. ve stadiu pokusu podle § 8 odst. 1 tr. zák., nepřímého úplatkářství podle § 162 odst. 2 tr. zák. a účastenství na trestném činu nepřímého úplatkářství podle § 162 odst. 2 tr. zák. spáchaného formou organizátorství, návodu či pomoci podle § 10 odst. 1 písm. a), b), c) tr. zák. Usnesením ze dne 25. 7. 2007, ČTS: OKFK-35/7-2007, pak uvedený policejní orgán věc odložil se závěrem, že „nejde o podezření z trestného činu a není namístě věc vyřídit jinak“.

Soud na podkladě vyhodnocení provedených důkazů zároveň zjistil, že obviněný (dovatel) se s M. U. nikdy nesetkal a přesto ji lživě obvinil z jednání, které má znaky skutkové podstaty trestného činu, ačkoliv věděl, že je nevinná. Přestože své informace neposkytl přímo orgánům činným v trestním řízení, musel vědět, že věc jimi může být prošetřována a že to může vést k zahájení jejího trestního stíhání.

S námitkou dovolatele, že obviněním M. U. z jednání, které podle jeho názoru nezakládalo znaky skutkové podstaty žádného trestného činu, nemohl trestný čin křivého obvinění vůbec spáchat, se z podnětu řádného opravného prostředku vypořádal již odvolací soud. Ve svém rozhodnutí správně poukázal na skutečnost, že podstatou lživého obvinění osoby M. U. bylo to, že měla jednat za peníze, jejichž vyplacení se podle dohody vázalo na získání inkriminované zakázky. Na tomto místě pak citoval záznam telefonního rozhovoru obviněného (dovatele) se svědkem Č., v němž na jeho otázku, zda M. U. chtěla nějaké peníze, odpověděl: „ano, ona by potom dostala za to peníze, kdyby ta společnost brněnská dostala toto, tak by dostala za to peníze“. Tím dovatel, jestliže jsou ovšem brána v úvahu též další skutková zjištění soudů, dával dostatečně srozumitelně najevo, že jednání poškozené, která sama nebyla v postavení veřejného činitele a nedisponovala potřebnou pravomocí, mělo spočívat v uplatnění jejího vlivu na výkon pravomoci veřejného činitele, a to za požadovaný úplatek, který - jak bylo dohodnuto - měla přijmout v penězích, jakmile se předmětná zakázka uskuteční. V tomto smyslu se jednalo o obvinění dostatečně závažné, aby bylo možno uvažovat o trestném činu nepřímého úplatkářství podle § 162 odst. 1 tr. zák. v obou zákonem předpokládaných alternativách, a to přinejmenším ve stadiu pokusu (§ 8 odst. 1 tr. zák.), pokud by byla akcentována

skutečnost, že k naplnění druhé alternativy spočívající v přijetí úplatku v daném případě nedošlo. Zejména z těchto hledisek se informacemi dovolatele prezentovanými v periodickém tisku zabýval příslušný policejní orgán a konal z jejich podnětu ve věci potřebné úkony a šetření podle trestního řádu.

Všech výše uvedených rozhodných skutkových okolností si musel být dovolatel vědom; zejména pak toho, že ohledně poškozené M. U. sdělil tisku zcela nepravdivé skutečnosti týkající se nikdy neuskutečněného setkání, na kterém ji měl údajně angažovat do případu účasti společnosti S., s. r. o., na předmětné zakázce, kdy měla za úplatek v penězích slíbit poskytnutí svých „služeb“ směřujících k získání zakázky právě uvedenou společností. Za daných okolností musel být dovolatel srozuměn rovněž s tím, že jeho údaje předané tisku jsou dostatečně konkrétní a významné, aby vzbudily pozornost orgánů činných v trestním řízení. K tomu také bezprostředně po jejich zveřejnění došlo. Ačkoliv trestní stíhání poškozené M. U. posléze nebylo zahájeno a věc byla po provedeném šetření podle § 159a odst. 1 tr. ř. odložena, nebylo s tímto výsledkem možno předem počítat. To znamená, že s ním nemohl počítat ani dovolatel, jenž si naopak počínal takovým způsobem, který svědčil (přínejmenším) o jeho srozumění s tím, že jeho lživé údaje o poškozené k jejímu trestnímu stíhání povedou. Byl proto právem uznán vinným trestným činem křivého obvinění podle § 174 odst. 1 tr. zák.

Dovolateli lze sice přisvědčit v tom, že popis skutku ve výroku rozsudku soudu prvního stupně není po formulační stránce zcela přesný a přiléhavý a v tomto směru formulace tzv. skutkové věty vzbuzuje určité pochybnosti, když zcela nevystihuje skutkový stav věci, jak byl soudem prvního stupně skutečně zjištěn a rozveden v odůvodnění jeho rozhodnutí (§ 125 odst. 1 tr. ř.). Naproti tomu však skutkový základ, ze kterého soud při svém rozhodování vycházel a který byl předmětem odvolacího přezkumu, dovoloval právní posouzení skutku jako výše uvedeného trestného činu. Nejde tedy o takové pochybení, které by mělo dopad na věcnou správnost rozsudku a proto ani na správnost navazujícího rozhodnutí odvolacího soudu.

Vzhledem ke skutečnostem rozvedeným v předcházejících odstavcích Nejvyšší soud neshledal, že by napadené rozhodnutí odvolacího soudu bylo založeno na vadách odpovídajících uplatněnému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. To znamená, že dovolání obviněného nebylo možno přiznat jakékoliv opodstatnění.

Podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. Nejvyšší soud dovolání odmítne, jde-li o dovolání zjevně neopodstatněné. V souladu s citovaným ustanovením zákona bylo dovolání obviněného L. M. odmítnuto, přičemž Nejvyšší soud toto své rozhodnutí učinil za podmínek § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. v neveřejném zasedání.